

Do czytelników

Redakcja postrzega swoją misję w tym dynamicznym i burzliwym świecie jako odpowiedź na wyzwania szeroko rozumianej nowoczesności. Dlatego zadanie czasopisma widzimy nie tylko w upowszechnianiu wiedzy z zakresu ukrainistyki. Dążymy także do jakościowej reorientacji korpusu tej wiedzy, systematycznie pracujemy nad poprawą jakości czasopisma. Oczywiście interesuje nas przede wszystkim jego poziom intelektualny. Dlatego ogólnie zależy nam na unowocześnieniu dziedziny polskiej i zagranicznej ukrainistyki – publikujemy odpowiednie materiały, poszerzamy tematykę proponowanych badań, zachęcamy autorów do podjęcia profesjonalnych dyskusji. Celowo nie ograniczamy się do problemów czysto filologicznych, ale sięgamy po studia interdyscyplinarne, które wpisują się w szerszy kontekst nauk humanistycznych i społecznych, a także wpływają na ogólny stan świadomości społecznej XXI wieku.

Ostatnie zmiany w czasopiśmie „Studia Ukrainica Posnaniensia” dotyczą nie tylko treści proponowanych publikacji, ale także formy zewnętrznej. Dlatego w tym numerze zmieniliśmy wygląd okładki – to wizualny znak odnowy, który przyciągnie uwagę czytelnika. Naszym zdaniem taka okładka przykuje wzrok wyrazistymi symbolami charakteryzującymi ducha i literę tego wydania. Projekt okładki wykonał wybitny grafik, zasłużony artysta Ukrainy Wiktor Ołeksenko, któremu jesteśmy za to niezmiernie wdzięczni. Zastosował on stylizowaną czcionkę nawiązującą do historycznej cyrylicy, a także ornament dawnego haftu z regionu Tarasa Szewczenki. W centrum kompozycji umieścił sześcian z pierwszą i ostatnią literą cyrylicy – А i Я, które symbolizują uniwersum myślenia i nieograniczoność badań naukowych. Warto dodać, że autor okładki ma na swoim koncie wiele wystaw i prestiżowych nagród, ale to także nasz kolega, profesor Katedry Sztuk Pięknych i Użytkowych Czerkaskiego Uniwersytetu Narodowego im. Bohdana Chmielnickiego oraz uznany poeta, eksperymentator, autor zbiorów poezji graficznej.

W pierwszym numerze „Studia Ukrainica Posnaniensia” za rok 2024 proponujemy czytelnikom publikacje o charakterze językoznawczym i literaturoznawczym, ale nie tylko, gdyż nasi autorzy często wykraczają poza granice zagadnień filologicznych. Omówione powyżej wytyczne dotyczące modernizacji badań filologicznych okazują się tutaj bardzo potrzebne. Często w centrum badań znajdują się aktualne realia Ukrainy – nie tylko te spowodowane bezpośrednio wojną, ale także jej zgubnymi dla Europy Wschodniej i świata skutkami. Chodzi tu o świadomość języko-

wą ukraińskich uchodźców, którzy w wyniku działań wojennych trafili za granicę, o zmianę tożsamości indywidualnej i grupowej pod presją aktualnych okoliczności, o wielokulturowe trendy we współczesnym świecie.

Część językoznawczą otwiera artykuł **Jany Žurenko** na temat stereotypów związanych z płcią w ukraińskim dyskursie kulturowym. Autorka analizuje to zagadnienie na przykładzie metafory płci, która została ucieleśniona w tekstach artystycznych Oksany Zabuzko. **Olena Kowalewska**, analizując znaczenie konceptu „gołąb”, także odwołuje się do stereotypów. Specyfiką tego opracowania jest jego porównawczy charakter: autorka bada miejsce konceptu w językowym obrazie świata Ukraińców, Rosjan i Polaków, wskazując na istotne różnice w znaczeniach tego wyrazu. Przedmiotem analizy **Marii Redkwy** jest nominacja osób we współczesnej praktyce językowej Ukraińców. Analiza ta, będąca częścią większej pracy naukowej badaczy, potwierdza fakt zastosowania różnych podejść do definicji „obcych” w wyniku procesów migracyjnych – zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, czyli poza granicami kraju. Autorka podkreśla intensywność zmian środowiskowych, społecznych i migracyjnych, jakim podlegało społeczeństwo ukraińskie w ostatnich dziesięcioleciach. **Agata Skurzewska** zwraca się w stronę leksykografii historycznej: jej badania dotyczą słownictwa rzemiosła skórzanego zarejestrowanego w XIX wieku, a materiałem badawczym są ukraińsko-niemieckie słowniki Ilki Magury. **Ała Taran** śledzi zmiany wartościujących nazw przedmiotów we współczesnym języku ukraińskim. Interesuje ją, jak takie zmiany odzwierciedlają system wartości danej grupy. Badaczka obserwuje dynamiczną semantykę słów i twierdzi, że powinna ona być szerzej rejestrowana w opracowaniach leksykograficznych.

W części literaturoznawczej prezentowane są artykuły poświęcone współczesnej literaturze ukraińskiej, rozpatrywanej w różnych aspektach interdyscyplinarnych. **Inna Antałowska** skupia uwagę na złożonych dylematach pamięci narodowej, które odkrywa na przykładzie powieści słynnego współczesnego pisarza Wołodymyra Łysa. **Tetiana Grebeniuk** charakteryzuje jeden z wiodących motywów zbioru Oksany Zabuzko *Autostop*. Jest to motyw powrotu – chodzi o symboliczny powrót do przeszłości, rozliczenie się z przeszłością, którą poetka ocenia dość krytycznie jako przeżycie traumatyczne. **Marta Zambrzycka** szczegółowo analizuje powieść Andriia Semiankiwa *Tańce z kośćmi*. W dziele tym – jak twierdzi autorka – zaprezentowane zostało nowe podejście do obrazowania rzeczywistości, wyznaczono także nowy podgatunek – thriller medyczny. Powieść Semiankiwa jest przykładem stworzenia udanego dzieła w ramach kultury masowej, choć jednocześnie utwór ten porusza bardzo poważne, istotne dla życia społeczeństwa problemy. Przedmiotem uwagi **Jarosława Poliszczuka** jest nowa powieść Wołodymyra Rafiejienki *Petrykor – zapach ziemi po deszczu* (2023). Badacz skupia się na kreacji przestrzeni, pokazuje, jak współrzędne przestrzenne odzwierciedlają dynamiczną tożsamość bohaterów, a także ujawniają ich traumatyczne przeżycia związane z doświadczeniem obecnej wojny rosyjsko-ukraińskiej. Rekonstrukcją pamięci rodowej interesuje się **Oksa-**

na Puchońska, która zaproponowała krytyczny przegląd wyobrażeń o przeszłości XX wieku, biorąc za przykład oryginalny tekst europejskiej literatury popularnej, a mianowicie powieść Lisy Weedy *Oleksandra. Ukraińska saga rodzinna*.

Artykuły prezentowane w nowym numerze czasopisma „Studia Ukrainica Posnaniensia” odzwierciedlają szerokie spektrum zagadnień naukowych. Świadczą o śmiałej eksploracji przez autorów aktualnych tematów i motywów, charakterystycznych dla sytuacji społeczno-kulturowej Ukrainy ostatnich lat, w szczególności uwarunkowanej wyzwaniami toczącej się w kraju wojny. Naukowcy, których artykuły znalazły się w pierwszej części, podzielają przekonanie, iż żyjemy w czasach aktywnego i dynamicznego rozwoju języka ukraińskiego, który wymaga dużego wysiłku w celu zbadania zachodzących w nim procesów. Również autorzy artykułów literackich demonstrują udane zastosowanie różnych podejść metodologicznych i teoretycznych do charakterystyki tekstów artystycznych, a przy tym wykazują konsekwentne i zamierzone zainteresowanie nowinkami literackimi.

Jarosław Poliszczuk, Anna Horniatko-Szumilowicz